

Ронська О.Г.
аспірант кафедри аудиту,
ревізії та контролінгу, ТНЕУ
м. Тернопіль, Україна

Облік витрат на охорону праці персоналу підприємств.

Друга половина ХХ століття стала періодом кризи для вуглевидобувних галузей не тільки України, а й Західної Європи в цілому. У відповідь на зміни енергетичних умов у структурі глобального видобутку вугілля та зміни щодо уряду країни до державної підтримки гірничої галузі видобуток кам'яного вугілля суттєво зменшився [4, с.43].

Перед підприємствами вугільної промисловості останні п'ятдесят років постає проблема пошуку резервів виробництва. І тільки ті підприємства, які знайдуть найбільш оптимальні напрямки управління витратами на видобування вугілля та витратами за всією ланкою виробничо-збутового процесу, зможуть рентабельно працювати в майбутньому [3, с.81].

Багато вчених-економістів у своїх працях розглядали проблеми обліку витрат на гірничодобувних підприємствах. Серед них можна відзначити дослідження таких науковців, як : Л.В. Нападовська, І.Ю. Бондар, В.Н. Сердюк, С.Ф. Голов, М. Чумаченко та ін..

Як правило, автори одностайні в тому, що для ефективного управління витратами є необхідним системний підхід, що охоплює всі функції управління виробничо-збутовим процесом, важливою з яких є облік, тому що він забезпечує інформацією всі функції управління. Однак, недостатня теоретична і практична обробка та дискусійність напряму дослідження обліку витрат на охорону праці обумовили мету цієї статті.

Кожного року гине понад два мільйони людей у світі, у зв'язку із недотриманням вимог охорони праці. Загальна кількість нещасних випадків на виробництві по всьому світі – 270 мільйонів в рік.

Облік стану охорони праці проводиться за двома напрямками:

- а) офіційна статистична звітність за формами Держгірпромнагляду;
- б) внутрішній облік, який ведеться по охороні праці.

Витрати на реалізацію заходів по охороні праці на вугільних шахтах в 2-3 рази вищі, ніж в інших галузях промисловості, однак і вони не вирішують проблему в цілому.

Створення ефективного захисту гірників від дії шкідливих і небезпечних факторів при роботі в підземних умовах є складною організаційно-технічною і економічною задачею, що нині в достатній мірі не вирішена. Заходи з охорони праці часто виявляються недостатньо ефективними, а інколи і економічно недоцільними, бо багато з них в повній мірі не враховують як негативні природні явища, так і зміни в суспільних відношеннях, що відбуваються в останні роки. Низька ефективність згаданих заходів зумовлена також зміною механізму управління національною економікою, необхідністю реорганізації вугільної галузі і відмови від традиційної практики дотацій підприємств.

Економічно виправданим є такий підхід до рішення задач захисту працюючих, коли структура витрат на охорону праці відповідає фактичному рівню небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Головними причинами, що стримують широке застосування оптимальної структури витрат на охорону праці, є відсутність методів оцінки ефективності заходів та засобів поліпшення умов праці гірників і підвищення її безпеки та недостатня надійність прогнозу параметрів системи охорони праці.

Розглянемо витрати підприємств пов'язаних з вимогами законодавства і нормативних правових актів в галузі охорони праці.[2] Ці витрати за напрямками їх застосування можна розподілити таким чином:

I – витрати на заходи пов'язані із забезпеченням виконання нормативних вимог в галузі охорони праці. Даний вид витрат - одноразові, капітальні

витрати. До них відносяться витрати на придбання машин, обладнання, впровадження нових технологій, реалізація архітектурно-планових рішень, що дозволяють виконати вимоги санітарно-гігієнічних нормативів, встановлення засобів колективного захисту від шкідливих чинників виробничого середовища (наприклад, установка вентиляційних систем). Або ж ці витрати можуть бути поточними, експлуатаційними, наприклад, - обслуговування робочих місць.

Усі наступні перераховані напрямки витрат відносяться до поточних витрат.

II – витрати на надання, у відповідності з діючим законодавством компенсацій за роботу в несприятливих умовах праці;

III – витрати на відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

IV – витрати пов'язані з виплатами в фонди обов'язкового соціального страхування (Фонд страхування по тимчасовій непрацездатності, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві).

Дослідження питань про вищеперераховані витрати підприємств, потрібно відмітити, що статистичні джерела не містять систематичних, повних і достовірних даних про їх розміри. Так, перший напрямок витрат характеризується тим, що в принципі важко, а інколи неможливо визначити ту частину вартості устаткування, яка пов'язана з виконанням вимог по охороні праці. Експертні оцінки свідчать, що для забезпечення безпечних умов праці необхідно витратити кошти, не менше чим 25-30% від вартості основних фондів. На практиці, витрати значно менші, що призводить до застосування

травмонебезпечного устаткування, яке не забезпечує дотримання вимог у відповідності із законодавством.

. Витрати, які відносяться до другого напрямку. Найбільше значення мають доплати до тарифних ставок, особливо в галузях, що характеризуються важкими та шкідливими умовами праці (вугільна промисловість).

Витрати третього напрямку - витрати на відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Необхідно відмітити, що безпосереднє відшкодування шкоди потерпілому на виробництві здійснюється із трьох джерел:

- органи соціального забезпечення виплачують пенсію по інвалідності та надають деякі види соціальної допомоги;
- допомогу у разі тимчасової непрацездатності виплачують за рахунок коштів по соціальному страхуванню;
- підприємства здійснюють (понад вказані виплати) виплати (з власних коштів) втраченого заробітку потерпілому пропорційно розміру втрати професійної непрацездатності та розміру середньомісячної заробітної плати.

Витрати четвертого напрямку. Відповідного до Закону « Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату непрацездатності» розмір страхового внеску підприємства залежить від класу професійного ризику виробництва, до якого належить підприємство за видом економічної діяльності.

Усі розглянуті види витрат мають своє певне значення для економічного стимулювання покращення умов та охорони праці [1].

Найбільшу вагомість мають капітальні витрати, необхідні для відновлення виробничих фондів. Механізм економічного стимулювання, відносно дослідження витрат, може дати позитивний

результат, тільки у тому випадку, коли значно зростуть витрати на оплату праці найманих працівників. Занижена ціна робочої сили, її дишивизна руйнує можливість створення механізму економічного стимулювання діяльності з покращення умов, техніки безпеки та охорони праці.

Використана література:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату непрацездатності» №2464 – VI.
2. Закон України «Про охорону праці» № 2910 – VI.
3. Шишкова В. С. Оперативний облік в управлінні виробничими витратами гірничодобувного підприємства / В. С. Шишакова // Менеджер. – 2006.-№2 (36). – с. 81-85
4. Ямпольская И. Л. Опыт реструктуризации угольной промышленности в странах мира / И.Л. Ямпольская // Энергетика и общество. – 2005. - №4 – с. 43 – 56